

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

תוכן

- א. נכתב ביום ונחתם ביום בלילה ונחתם ביום כשר.....1
- ב. ביום ונחתם בלילה פסול ר"ש אומר כל הגיטין שנכתבו ביום ונחתמו בלילה פסולין חוץ מגיטי נשים.....2
- ג. תיקנו זמן בגיטין ... משום בת אחותו.....3
- ד. יש לבעל פירות עד שעת נתינת.....3
- ה. ג' גיטין פסולים ואם ניסת הולד כשר ... דלכתחילה לא תינשא.....4
- ו. גזייה לזמן ידידה ויהביה ניהלה מאי ... לרמאי לא חיישינן.....4
- ז. כתוב בו שבוע שנה חדש שבת ... כשר ... אהנו לשבוע דקמיה ולשבוע דבתריה ... ליומא דקמיה וליומא דבתריה.....5

דף יז.

א. נכתב ביום ונחתם ביום בלילה ונחתם בלילה בלילה

ונחתם ביום כשר

גט שכתוב¹ בו זמן אלא שהקדימו, כגון שנכתב בעשרה בחדש וכתבו בו בחמשה לירח כו', ונתנו לה ביום הכתיבה שהוא י' בחדש פסול², ולא תנשא בו ואם נשאת לא תצא, אפילו במוקדם, וצריכה גט אחר³ וי"א⁴ שאם אין לה בנים תצא. ומסקנת הגט פשוט שבמוקדם גמור תצא אפי' יש לו בנים, אבל במוקדם בין כתיבה לנתינה לא תצא אפי' אין לו בנים⁵. וכן במוקדם בין כתיבה לחתימה⁶.

¹ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קכז ב

² שכיון שהקדים זמנו ודאי יש לחוש לטריפת פירות שלא כדין ולזנות שקדם וחפה עליה, שלכך הקדימו הבעל שיסברו הבית דין שביום הכתוב בו נמסר לה ולא יצריכוה עדות וראייה כלדהלן.

³ ב"ש שם ב לדעת המחבר וכן כתב בס"י קנ, ב

⁴ דעת הר"ן דס"ל דתצא אם אין לה בנים ממנו והרא"ש ס"ל דתצא אפילו היה לה בנים. ב"ש שם

⁵ דרוב פוסקים מכשירין לגמרי, תורת גיטין שם ג

⁶ דהא כדאי הוא ר"ש לסמוך עליו בשעת הדחק.

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

ב. ביום ונחתם בלילה פסול ר"ש אומר כל הגיטין שנכתבו

ביום ונחתמו בלילה פסולין חוץ מגיטי נשים

ואפילו נכתב ביום ונחתם בלילה שלאחריו⁷, ואפילו היו עסוקים באותו ענין עד הנתינה פסול⁸. ויש אומרים שהוא כשר בשעת הדחק שאי אפשר לכתוב גט אחר⁹, אם עסוקין באותו ענין¹⁰, אפילו נכתב היום ונחתם אחר כמה ימים ומכ"ש כשנאחר אחר הכתיבה והחתימה¹¹. כמו שיתבאר להלן דף יט.

ואפילו בגט מוקדם¹² מכל מקום אף על פי שפסול אם קדשה אחר צריכה הימנו גט משני, שהרי מן התורה אינו פסול אלא מתקנת חכמים כדלהלן¹³, ואסורה לחזור לראשון משום מחזיר גרושתו.

⁷ ומעמא שהיום הולך אחר הלילה, ושמעינן מינה דכתיבת הגט וחתימתו לא הוי דין ואף על גב דקי"ל אין דנין בלילה, כותבין והותמין גט בלילה. גט פשוט שם ז

⁸ בין למעם פירות בין למעם דשמא יחפה עליה, שמא תזנה באותו יום קודם החתימה ויכול לחפות עליה בזה, אע"ג בשטרות מהני עסוקים באותו ענין כמ"ש בחו"מ סימן מ"ג שם בקלא תליא מלתא ומאותו שעה שהיו עוסקים באותו ענין הקול יצא משא"כ בגט, והרא"ש מכשיר אפי' בגט כשעוסקים באותו ענין. ב"ש שם ג

⁹ עיין ב"ש שם וגט פשוט ט

¹⁰ שהרי מ"מ היום שנכתב בו כתוב בו ולית ביה שיקרא, מה שאין כן בהקדים הזמן מיום שנכתב בו דשקורי משקר יש לחוש לפירות ולזנות אבל חשש דבו ביום לא שכיח לא זנות ולא פירות. לבוש שם, אך בב"ש כתב טעם אחר והוא דעת הרא"ש דהטעם הוא בעת הדחק עבדינן כרבי שמעון דאמר כיון שנתן עיניו בגרושין אין לו פירות ולא ס"ל הטעם משום זנות אם כן כשנכתב היום ונחתם אחר כך או כשנאחר אחר החתימה הכל חד טעם הוא וכשר בעת הדחק, ומשמע דוקא ככה"ג מהני עת הדחק אבל אם הוא מוקדם ולא ידע הבעל שהקדימו אפילו בעת הדחק פסול דאז לא שייך לומר כיון שנתן עיניו בגרושין וכו'.

¹¹ ב"ש שם ד דסומכין על ר"ש דלא ס"ל חשש דב"א, וס"ל דמשעת כתיבה מפסיד הבעל פירות. ומוקדם נמור שנכתב בתשרי וכתב זמנו בגט בניסן. דעת הב"ש דבלא ידע הבעל תצא. ובידע הבעל כשר בשעת הדחק, דהטעם דסבירא ליה דע"מ מפקי לקלא על יום המסירה, וליכא חשש פסידא דלקוחות דנגד לקוחות המוחזקין ודאי דנפסוק כרבנן דשעת נתינה, רק דהחשש היא שמא תתפוס הפירות. ותהי' מוחזקת נגד הבעל ויהיה הפסד להבעל ובידע ואינו מקפיד על פסידא דידי' אין חוששין לו. והעיקר דבמוקדם נמור אפי' בשעת הדחק תצא ובנכתב ביום כשר בשעת הדחק אפי' לכתחלה ליתנו להאשה וכן הוא מסקנת הג"פ. תורת גיטין שם ה

¹² רמ"א שם

¹³ בטור כתב בשם הרא"ש בתשובה אם נתגרשה בגט מוקדם ולא נודע פסולו עד שקידשה דלא תפסי בה קידושין ואין צריך גט ממנו ומותרת לחזור לראשון עכ"ל ותמה ב"י דהא פסול מוקדם הוא אבל יש ליישב לכאורה דברי הרא"ש דעיקר הוא מכא דלא נודע עד אחר קידושי שני ממילא הוי קידושי שני קידושי טעות דאלו הוה ידע דהגט היה פסול לא היה מקדשה ועל כן לא הוה קידושי שני כלום וזו סברא נכונה והסכים לזה מו"ח ז"ל אלא שסיים דלמעשה צ"ע אבל באמת אי אפשר לפרש כן דאין לומר קדושי טעות אלא אם כן היה תנאי ביניהם כההיא דסי' ל"ט קידשה על מנת שאין בה מומין וכו' דאיתא המקדש אשה סתם ונמצא עליה מומין הפוסלים בנשים הרי זה מקודשת מספק וכאן נמי הוה כן דלא נתבטל הקידושין בשביל חסרון ידיעה שלו א"כ אין מקום לקיים דברי הרא"ש. ט"ז שם ב

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

ובשאר שטרות שאינם גיטין אם נכתב בלילה ונחתם ביום¹⁴ שלאחריו כשר, שהיום הולך אחר הלילה וחד יומא הוא, אבל אם נכתב ביום ונחתם בלילה פסול דמוקדם הוא¹⁵.

ולהלך דף יח. יתבאר בעזה"ת שבמה דברים אמורים כשאין עסוקין באותו ענין, אבל אם עסוקין באותו ענין כשר.

ג. תיקנו זמן בגיטין ... משום בת אחותו

כבר התבאר במסכת יבמות דף לא: שתקנו חכמים¹⁶ שיכתוב זמן בגט כלומר¹⁷ שיכתוב באיזה יום בשבוע ותאריך החודש ובאיזו שנה לבריאת עולם, ומקום כתיבתו כשאר השטרות, ולא שצריכין לכתוב כן מן התורה, שזה אינו מפורש בתורה, אלא שחז"ל תקנו לכתוב בו הזמן, שמא¹⁸ תהיה אשתו קרובתו ותזנה כשהיא תחתיו, ויכתוב לה גט אחר הזנות כדי לחפות עליה¹⁹, ואם לא יהיה בו זמן יכולה לומר קודם הזנות נתגרשתי, ולפיכך תקנו זמן בגיטין²⁰.

דף יז:

ד. יש לבעל פירות עד שעת נתינה

¹⁴ שו"ע חו"מ מג טז

¹⁵ ובמעשה ב"ד כשר דמשעת גמר דין נשתעבד, סמ"ע (סקכ"ט). ובכתובה בלי קנין איכא מחלוקת בפוסקים אי דמי למעשה ב"ד או לא, ש"ך (סקל"ד), והב"ש באה"ע (סי' סו סק"ו) פוסק להדיא דכשירה כמעשה ב"ד, והיינו עיקר כתובה אבל לא תוספת. אורים שם מב

¹⁶ רמב"ם הלכות גירושין פרק א הלכה כד, שו"ע ונו"כ אבהע"ז קכו א

¹⁷ גט פשוט מהמור שם והביא "כתב הריב"ש סי' קי"ז עיקר הזמן שכותבין בגט ושתיקנו חכמים הוא ימי החדש שהוא מונה אם לזמן המלך או לבריאת העולם כמנהג שאנו מניין, אבל באיזה יום מן השבת זה לא מעלה ולא מוריד ואפילו לא היה כתוב כלל לא היינו חוששין לו. ואין זמן כתוב בתורה שיהיה לימי השבת כדאמרין בריש מ' ר"ה חדא דבשני בשבת לא אשכחן כו' יע"ש."

¹⁸ ומשום פירי לא ה' צריכין לתקן זמן כי יש לבעל פירות עד שעת נתינה ותוכל לברר ע"פ כתב מב"ד. תורת גיטין שם א

¹⁹ אף בזה"ז דאין דנין ד"נ מ"מ נ"מ לענין שלא תהי' אסורה עליו ונ"מ ג"כ דאל יהיה על הבנים שמין פסול אבל השתא דתקנו חז"ל זמן בגט אם לא יכתוב זמן אף על גב מדאורייתא מגורשת ואם נשאת לא תצא מ"מ אם תזנה אינה נאמנת לומר דנתן זה הגט קודם שזנתה עד שתביא ראיה לדבריה כיון דלא נכתב כתיקון חז"ל. ב"ש שם א

²⁰ ואם נתגרשה בגט שאין בו זמן. ובאו עדים שזנתה ואין אנו יודעים אם הזנות קדם לגט. אם תברר בעדים שקבלה הגט קודם לזנות בניה כשרים ולא נאסרה על בעלה. ואם לא תברר בעדים בניה ספק ממזרים ונאסרה עליו מספק. כן נראה מדברי המור ומרן הב"י וכ"כ הב"ח דא"א שיצא עליה קול שהיתה מזנה תחת בעלה אין חוששין לבניה שהם ממזרים שרוב בעילות תולים בבעל כו' יע"ש. גט פשוט שם ג, תורת גיטין א

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

להלכה לא הצריכו לכתוב זמן בגט משום פירות כדעת קצת²¹, כלומר כדי שתדע הזמן מאימתי תחזור היא ליטול הפירות מנכסיה שהיו כבר ביד בעלה, שהרי קיימא לן שיש לבעל פירות עד שיתן הגט לידה, וכשיגיע הגט לידה אפילו אין בו זמן תוכל לילך לב"ד ותראה להם גיטה, ויכתבו לה הב"ד הזמן מיום שנתגרשה בו או מיום שתראה להם הגט, ויגבו לה פירותיה משם ואילך אם אין בו זמן, ואם יש בו זמן תטרוף הפירות מיום שנכתב הגט, שכל שיש בו זמן חזקה שביום הכתוב בו נמסר לידה.

ה. ג' גיטין פסולים ואם ניסת הולד כשר ... דלנתחילה לא

תינשא

אם²² נתגרשה בגט שאין בו זמן, לא תנשא, ואם נשאת, לא תצא, אפילו אין לה בנים ואפילו לא נבעלה, וכותבים לה גט אחר כשר והיא יושבת תחת בעלה²³. ואם אי אפשר לכתוב לה גט, והיה הבעל ותיק וגירש מעצמו, ה"ז משובח. במה ד"א, שאין לו בנים ממנה. אבל אם יש לו בנים ממנה, לא יוציא, מפני שמוציא לעז על הבנים.

ו. גזייה לזמן דידיה ויהביה ניהלה מאי ... לרמאי לא

חיישינן

גט שהיה כתוב²⁴ בו זמן וחתך ממנו²⁵ הזמן ואח"כ נתנו לה, יש אומרים²⁶ שהוא כשר, משום שזה ודאי אין בו חשש לא משום פירות ולא משום בת

²¹ לבוש שם א, ב"ש שם א

²² שו"ע ונו"כ שם

²³ שו"ע ונו"כ שם קנ א ואין חשש לעז על הבנים בזה. עיין רמ"א שם.

²⁴ שו"ע ונו"כ שם ח

²⁵ מה שהקשה עוד הרשב"א דמניין אנו יודעים שהזמן נמחק דילמא תנאי הי' ומחקו. עי' באו"ת בהו"מ סי' מ"ד [ס"ק ז'] שתירץ דמיירי שניכר ומוכח מתוכו שהזמן נמחק, כגון שכתוב בו בשנת תק"ח לב"ע ומחק תק"ח. ועמ"ש בחי' לגיטין [י"ז ע"ב בתוד"ה גזייה] דלדעת התוס' דמאחר גופי' הוי כתנאי, ג"כ אינו גט דיש לחוש דמאחר הי' דהוי כתנאי. ולפ"ז לא משכחת להאי דינא רק כשבאין הע"ה לב"ד ואומרים שלא הי' מאחר ועמ"ש שם. ובמוקדם שחתך הזמן נראה דפסול אף להרמב"ם, כיון שכבר נפסל אין לו תקנה להכשירו ע"י רמאות. תורת גיטין באורים יא

²⁶ המחבר כתב דעה זו בסתם, ולענין הלכה מדכתב מרן סי' הרמב"ם בסתם הכי סי' ל אף על גב דהזכיר סי' אחרת בשם י"א. וכן כתב מהרי"ק שורש ל"ח פוסק שהביא סי' א' בסתם והאחרת בשם י"א דעתו לפסוק כאותם סי' שכתב בסתם. וכ"כ הר"ש הלוי בתשו' ח"מ סי' ל'. וכ"כ מהרי"ט ח"א א"ח סי' א' דזו היא דעת מרן ז"ל בש"ע. וכ"כ בספר הזכרונות דף ג"ב ע"ב ורמז דבריהם בכנה"ג או"ח בכללי בדרכי הפוסקים סי' ס"ב

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

אחותו, שאם חתכו לשם רמאות לחפות עליה או להפסידה פירות, הרי זו רמאות גלויה וניכרת ומפורסם לכל, והרי זו שטות גמור שהכל מרגישים בו, ולרמאות גלוי כזה לא חשו חכמים לגזור עליו לפוסלו, שודאי לא היתה כונתו לרמאות כיון שהכל מרגישים בו²⁷. ורוב הפוסקים²⁸ פוסלים גם בזה, שהרי הוא בכלל גט שאין בו זמן הוא שפסלוהו חכמים. ואם נחתך הזמן ביד העדים ואח"כ מסרוהו להבעל פסול לב"ע²⁹.

ז. כתוב בו שבוע שנה חדש שבת ... כשר ... אהנו לשבוע דקמיה ולשבוע דבתריה ... ליומא דקמיה וליומא דבתריה

גט שלא כתב בו³⁰ שם היום³¹ כמה הוא בשבוע, אלא כתב סתם בשבת ראשונה או שנייה בחדש פלוני, או שלא כתב בשבת פלוני וכתב סתם בחדש פלוני, או שלא כתב אפילו בשנת פלוני וכתב בשבוע פלוני של יובל, כשר³², אף על גב שיש כאן חשש זנות ופירות של השבוע או השנה או החדש או השבת, שתאמר קודם הזנות נתגרשתי בשבת זו או בחדש זה כו', וכן פירות תפסיד שלא כדין אליבא דמאן דאמר טעמא משום פירות. מכל מקום הואיל ומועיל

יע"ש. גם בכנה"ג חו"מ סי' כ"ה בכללי הקים לי סי' נ"ד האריך בזה יע"ש גם בש"ך י"ד סי' רמ"ב בפסק הארוך יע"ש.

²⁷ אי נמי לא חשו חכמים לתקן תקנה לרמאות של שטות כזה שהוא מילתא דלא שכיחא ולכך כשר. לבוש שם.

²⁸ בשו"ע שם כתב יש פוסלים. אך בב"ש שם יד כתב באמת רוב הפוסקים פוסלים וכן היא דעת רש"י והראב"ד והרשב"א והר"ן והטור.

²⁹ דכל שנעשה הפסול ביד העדים אפילו באונס קודם שמסרוהו להבעל, ומסרו להבעל בפסול, ודאי דפסול. דהא עיקר תקנת חז"ל הי' שלא תנשא לכתחלה כדי שלא יעשו כן העדים כמ"ש רש"י בד"ה לכתחלה לא תנשא, ואם עברו העדים ועשו שלא כדין נפסל עדותן שלא תנשא ע"י עדותן לכתחלה. אבל כשהעדים כדין עשו והבעל עשה רמאות, כיון דלא שכיח שהבעל יעשה כן דלרמאי לא חיישינן לא נפסל הגט, דבמידה דלא שכיח לא תיקנו חז"ל, כמ"ש הרמב"ן והנ"י [י"ח ע"א] גבי הא דלא מקדים איניש פרעניות לנפשיה דאם עבר הבעל ועשה כן דכשר כיון דלא שכיח. ומכ"ש בכאן כיון דאף אם נפסול אותן כשיעשה הבעל רמאות ויחתוך הזמן לא ניתקן חששא דחיפוי, דלענין קטלא ודאי דפטורה, וא"כ יעשה רמאות זה כדי לחפות, ולכן לא עשו תקנה בזה כלל. תורת גיטין באורים שם יא

³⁰ שו"ע ונו"כ שם ז

³¹ בתשו' הריב"ש סי' קי"ז איזה יום בשבת לא מעלה ולא מוריד ולא מצינו זמן הכתובה בתורה שיהיה לימי השבת. ב"ש שם יא

³² אבל אם כתב יובל פלוני הרי הוא כלא כתב זמן שדוקא שבוע שהוא זמן משבע חקירות אבל זמן אחר שהוא יותר מזה כגון יובל וכיוצא פסול. תורת גיטין שם י

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

הזמן שכתב הגט לשבוע שלפניה שאם זינתה בה תיהרג, ולא תוכל לומר קודם הזנות נתגרשתי, שהרי הגט נכתב בשבוע זו, וכן לפירות שתוכל לטרוף בגט זה הפירות שימכור הבעל בשבוע של אחריה, וכן בחדש, בשנה, בשבת, הרי זה גט שכתוב בו זמן מעליא וכשר³³.

וכן אם לא כתב בו זמן כלל אלא כתב בו היום גרשתיה כשר, שמשמעותו היום שיצא בו הגט והרי היום הזה הוא זמנו³⁴.

³³ ואינו דומה למוקדם או נכתב ביום ונחתם בלילה ששם לא כתב כתיקון חז"ל ונכתב בשקר אבל כאן ליכא שקר ומהני לשבוע קמיה ועיין ברש"י שכתב אפי' לכתחלה כשר לגרש ביה וכתב הב"י אפשר אף לרמב"ם לכתחלה כותבין כן ומ"ש לשון כשר משום דאין דרך לכתוב כן ולכאורה נראה ממ"ש הפוסקים שלא ליתן גט באייר משמע לא כרש"י דאל"כ ל"ל להזכיר שם החדש וכן יכול לגרש בר"ח ולא להזכיר היום וא"ל בעת הדחק למה כותבים אייר בב' יודין ולמה לא סומכים על דעת רש"י דהא לא מצינו מי שחולק עליו בפ"י וי"ל אייר עיקר הוא לכתוב ב' יודין וכן עיקר הוא לכתוב בא' לחודש ואינו אלא חומרא בעלמא מה שמחמירים שלא לכתוב באייר או בר"ח לכן יותר טוב לכתוב ב' יודין. ב"ש שם יב

³⁴ ומשמע אפי' לא נכתב שנת כלל כשר ועי' בש"ג פ"ב דגיטין דף תק"ס כתב דוקא כשנתברר ע"פ ע"מ שהיום זמנו ולא משמע כן מהפוסקים. ב"ש שם יג. ולפ"ז אין הקידושין תופסין בהאשה שכתוב בהגט היום גרשתיה עד שיבורר בב"ד היום שנמסר או שראוהו ביד האשה. ולפ"ז יש ליישב דברי הש"ג שהביא הב"ש [סקי"ג], דכוונת הש"ג שאין האשה נעשה גרושה בגט שכתוב בו היום רק עד היום שתביא הגט להב"ד או שיתברר בע"מ היום שנמסר לידה, דאז נתגרשה מאותו יום. וממילא בשטר שכתוב בו ממך אותו האיש שהביא השטר להב"ד הוא מוחזק בממך אם לא שבאין ע"מ שנמסר לאחר. תורת גיטין באורים שם י